

SZEMLE

ILLÉS KLÁRA: MILLIÓK KÖZÜL EGYETLEN 1. FEKETE SAS KIADÓ, BUDAPEST, 2024.

Kerényi Mari: Bohus Magda halhatatlansága

Amikor Bohus Magda végképpen elengedte az élethez öltött utolsó szálacsokát, és visszavonhatatlanul itt hagyta ezt a világot, nem maradt utána rokon. Barátok gyászolták el, egy-egy kötetet vittek magukkal emlékként a hatalmas könyvtárból, és az iratokat, feljegyzéseket mind egyvalaki, szeretett tanítványa kapta meg. Jó filozfként állt neki az áttekintés és rendezés munkájának, hogy a levéltár már szépen feldolgozott anyagot kaphasson tőle. S ahogy rétegenként felfejtődött ez az élet, Magda néni élete, úgy kelt életre Klári emlékeinek sora. Így született meg ez a könyv. A valahai diáklány és a precíz kutató egy és ugyanaz az ember: magában hordozza a barátsággá érett rajongó szeretet melegét és a tudós gondosságát. Tiszta és igaz a gesztus, amivel felmutatja nekünk, mindannyiunknak Bohus Magda életének példázatát.

A könyv ajánlójában Vajda Mihály azt írja Illés Klárának: „Nemcsak szép emléket állítasz tanárodnak, hanem egyben belehelyezed őt a történelmünkbe is.” Závada Pál pedig ugyanott azt is hozzáfűzi, hogy „Azt hiszem, minden dokumentum közlésre való [...] még a banális papírok is jellegzetesen korfestőek.”

Ez a kötet valóban kordokumentum. Az 1930-as évektől napjainkig összegyűlt

visszaemlékezések, magánlevelek, naplójegyzetek, személyes reflexiók adják ki benne – akár egy posztmodern regényben – történelmünk fura mintázatát.

A kötet két generáció története. A második világháborúban felcseperedő, az ötvenes években világra csodálkozó fiatalok, a később, 1956-ban már felnőttként megrendült értelmiségiek nemzedékéé. Az övék, akiknek a Kádár-kor adatott alkotó éveikre, mígnem a rendszerváltást és az azóta történeteket már idősen, jórészt kívülről éltek át és szenvedték el. Hozzájuk kapcsolódva megjelenik a könyvben még egy nemzedék: a kötet írójéé, aki a konszolidáció áraként mély hallgatásba süllyedt években találkozott Bohus Magdával, főhőssé emelt tanárával. Ez a találkozás pedig meghatározó volt s maradt a számára.

Mert ez a kötet Bohus Magda története. A kivételes emberé, akinek életműve tanítványaiban ölt testet, él tovább. Akik tőle tanulták meg, hogy egy verssel találkozni: kivételes ünnep. Tőle tudják, hogy egy szöveg pontos írása, idézése: tisztesség. Tovább él tanítványaiban, akiknek mintát adott, akik felnőtt önmagukban fel-felismerik mozdulatait, hanghordozását. A ragyogó tehetségekben, akiknek teret nyitott, szárnybontogatásukat segítette, és a visszahúzóódókban,

kiket szeretetteljes figyelme ajándékozott meg önnön fontosságuk bizonyosságával. És ott van Ausztráliában és Svédországban; mindenütt a világgá ment diákok szíve őrzi, mindé, akiknek kapaszkodót nyújtott számkivetettségükben.

És ez a kötet a hűség története is. Az elmagányosodó embert értelmes munkával megtartó Liget körének története, az egyre elesettebb Magdát halálíg kísérő Ákos Eta története, a szeretett tanárát megörökítő Illés Klára története.

Nekünk szól ez a kötet. Bohus Magda valahonnan messziről üzeni mindenkinek, hogy mégiscsak érdemes. Mindegy, milyen a világ, mert hát az sose volt jobb. A november hetediki ünnepély és Wass Albert mint ajánlott olvasmány; Herczeg Ferenc érettségi tételként – egykutyá, mindig volt ilyen. A tőle megszokott halk modorban mondja, gondolkodjunk el, mi értelme van ennek a tanárság-dolognak, ennek a holtigtisztességnak. S a választ természetesen nem ő adja meg, a mi dolgunk megtalálni. Ő csak segít – az egész életének példájával.

